

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.26

JEL Classification: H70; H76

КРИТЕРІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

© 2019 ДЕМ'ЯНЧУК О. І.

УДК 336.26

JEL Classification: H70; H76

Дем'янчук О. І.

Критерії забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць

У статті розкрито питання критеріїв забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Спочатку зроблено акцент на тому, що забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць відбувається через систему управління цими територіальними утвореннями. Автором досліджено всі складові системи управління адміністративно-територіальними одиницями: об'єкти та суб'єкти управління, а також критерії забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. На основі методологічного аналізу та ґрунтовного аналізу вітчизняного законодавства було вказано на відсутність єдиного підходу до виокремлення критеріїв забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Спочатку досліджено зміст поняття «критерії», після чого дано власне визначення цієї категорії, а також подано більш широке трактування поняття «критерії забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць». Результатом дослідження є визначення принципів, ознак та умов забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Автором виокремлено шість груп критеріїв, на основі яких можна зробити комплексну оцінку сукупності ознак за кожною групою збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Ключові слова: збалансований розвиток регіону, управління збалансованим розвитком, наукова ідея збалансованого розвитку в управлінні адміністративно-територіальними одиницями.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-1-164-169>

Бібл.: 16.

Дем'янчук Ольга Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, Національний університет «Острозька академія» (вул. Семінарська, 2, Острог, 35800, Україна)

E-mail: olha.demianchuk@oa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-3589>

УДК 336.26

JEL Classification: H70; H76

Дем'янчук О. І. Критерии обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц

В статье раскрыты вопросы критериев обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц. Сначала сделан акцент на том, что обеспечение сбалансированного развития административно-территориальных единиц происходит через систему управления этими территориальными образованиями. Автором исследованы все составляющие системы управления административно-территориальными единицами: объекты и субъекты управления, а также критерии обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц. На основе методологического анализа и тщательного анализа отечественного законодательства было указано на отсутствие единого подхода к выделению критериев обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц. Сначала исследовано содержание понятия «критерии», после чего дано собственное определение этой категории, а также подано более широкое трактование понятия «критерии обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц». Результатом исследования является определение принципов, признаков и условий обеспечения сбалансированного развития административно-территориальных единиц. Автором выделены шесть групп критериев, на основе которых можно сделать комплексную оценку совокупности признаков по каждой группе сбалансированного развития административно-территориальных единиц.

UDC 336.26

JEL Classification: H70; H76

Demianchuk O. I. The criteria to Ensure Sustainable Development of Administrative Units

The article highlights issues concerning criteria for ensuring sustainable development of administrative units. The emphasis is placed on ensuring sustainable development of administrative units through the system for managing these territorial divisions. The author has investigated all the components of the system for managing administrative units: objects and subjects of management as well as the criteria for ensuring sustainable development of administrative units. On the basis of the methodological analysis and thorough analysis of the domestic legislation, it is pointed out that there is no unified approach to identifying criteria for ensuring sustainable development of administrative units. First, the essence of the concept "criteria" is studied, after which the author's definition of this category is given, and a broader interpretation of the concept "criteria for ensuring sustainable development of administrative units" is presented. As a result of the research the principles, characteristics, and conditions for ensuring sustainable development of administrative units have been determined. The author has singled out six groups of criteria, on the basis of which it is possible to make a comprehensive assessment of the totality of attributes of sustainable development of administrative units for each group.

Keywords: sustainable development of a region, management of sustainable development, scientific idea of sustainable development in managing administrative units.

Bibl.: 16.

Ключевые слова: сбалансированное развитие региона, управление сбалансированным развитием, научная идея сбалансированного развития в управлении административно-территориальными единицами.

Библ.: 16.

Демьянчук Ольга Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, учета и аудита, Национальный университет «Острожская академия» (ул. Семинарская, 2, Острог, 35800, Украина)

E-mail: olha.demianchuk@oa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-3589>

Demianchuk Olha I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, The National University of Ostroh Academy (2 Seminarska Str., Ostroh, 35800, Ukraine)

E-mail: olha.demianchuk@oa.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9282-3589>

Забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць відбувається через систему управління цими територіальними утвореннями. Складовими системи управління адміністративно-територіальними одиницями є об'єкти та суб'єкти управління, а також критерії забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. У науковій літературі та вітчизняному законодавстві не має єдиного підходу до обґрунтування цієї проблематики, тому питання визначення критеріїв забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць є важливим та актуальним.

Питанням дослідження адміністративно-територіальної одиниці як об'єкта управління в економічній системі присвячено праці Кучабського О. Г. та Опришко В. Ф. [2; 6]. У дослідженні Черниченко Т. В. розглянуто критерії сталого розвитку економічної системи [16]. На практиці питання об'єктів і суб'єктів адміністративно-територіальних одиниць переважно регламентуються низкою нормативно-правових документів [1; 3; 5; 8–12]. Враховуючи недостатню розробленість зазначеної проблематики, дослідження критеріїв забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження полягає у визначенні змісту критеріїв забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Задля досягнення мети основними завданнями дослідження є: визначення об'єктів і суб'єктів управління адміністративно-територіальними одиницями, виокремлення принципів, ознак та умов забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

Розглядаючи зміст і склад об'єктів адміністративно-територіальних одиниць, варто звернути увагу на те, що в системі адміністративно-територіального устрою України самі адміністративно-територіальні одиниці є об'єктами управління. Згідно з класифікатором об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) всі одиниці адміністративно-територіального устрою України мають відповідний код КОАТУУ [4]. Цей код призначений для забезпечення достовірності, зіставності, цілісності й автоматизованої обробки інформації у територіальному розрізі. Якщо якийсь населений пункт змінює свій статус – село стає селищем міського типу або місто з районного значення отримує статус обласного значення, тоді відповідно до змін відбувається зміна чи створення кодів КОАТУУ. Процес присвоєння та заміну кодів КОАТУУ

здійснює Департамент статистичної інфраструктури Державної служби статистики України. Проте під час реалізації процесу децентралізації процедура щодо присвоєння кодів КОАТУУ об'єднаним територіальним громадам (ОТГ) не відбувається, що не забезпечує проводити автоматизовану обробку інформації у територіальному розрізі вчасно. Облік і зведену інформацію щодо створених ОТГ веде та подає на сайті Міністерство регіонального розвитку України. Але на сайті Державної служби статистики нових кодів цим громадам не присвоюються, і всі ради, які об'єдналися, фігурують у переліку кодів КОАТУУ, як і раніше, – окремо, що підтверджує недосконалість системи управління адміністративним устроєм у країні.

Значна кількість науковців аналогічно досліджують цю проблематику, зупиняючись на тому, що адміністративно-територіальна одиниця є об'єктом в механізмі територіального управління. Так, Кучабський О. Г. стверджує, що механізм територіального управління ґрунтується на системі делегування повноважень на місцях. А об'єктом такого делегування, на думку автора, виступають спеціальні територіальні одиниці, на які покладено здійснення адміністративних функцій, і такі одиниці вчений називає адміністративно-територіальними [6]. Опришко В. Ф. у науково-практичному коментарі до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» розглядає «адміністративно-територіальну одиницю як просторову основу організації і діяльності місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування» [2, с. 227].

Однак нас цікавить не лише сама адміністративно-територіальна одиниця як об'єкт управління, а що саме в межах цілісної частини території України з законодавчо встановленими межами; системи, які мають відповідну ресурсну базу, сукупність організаційних, адміністративно-управлінських і фінансово-економічних взаємовідносин, виділяють як об'єкти управління.

Досліджуючи вітчизняне законодавство, стверджуємо, що згідно з Конституцією України ст. 143, визначено лише чітко основного суб'єкта адміністративно-територіальної одиниці. Ним є територіальна громада села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування. Згідно зі ст. 140 та 142 «місцеве самоврядування є правом територіальної громади», а «матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що

перебувають в управлінні районних та обласних рад» [5]. Ще більш ширший перелік того, чим управляють територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування, обласні та районні ради, декларативно регулює ст. 143 Конституції України. До цього переліку належить:

- майно, що є в комунальній власності;
- програми соціально-економічного та культурного розвитку;
- бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- місцеві податки та збори;
- комунальні підприємства, організації і установи [5].

І хоча в основному документі країни не зазначено, що це є об'єкти, якими управляють органи місцевої влади (місцеві адміністрації та органи місцевого самоврядування) в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Основним завданням в системі управління адміністративно-територіальними одиницями є забезпечення збалансованого їх розвитку, тобто максимального задоволення потреб відповідно до фактичних і потенційних можливостей цих одиниць.

Таким чином, ми можемо, згідно з Конституцією України зазначити, що об'єктами управління адміністративно-територіальних одиниць, їх керованою системою є:

- доходи та видатки місцевих бюджетів;
- фінансові ресурси комунальних підприємств, організацій і установ;
- доходи та надходження від майна комунальної власності;
- усі секторальні напрями соціально-економічних програм;
- фінансові інструменти (місцеві податки та збори);
- міжбюджетні відносини.

Проте, досліджуючи цю тему ширше, а саме фінансовий потенціал у забезпеченні збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України, стверджуємо, що всі зазначені попередньо об'єкти формуються та використовуються як складові фінансового потенціалу. Розглядаючи зміст і структуру фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць, нами виділено такі складові: бюджетний, податковий, інвестиційний, організаційний та управлінський потенціал.

Наступною складовою системи управління збалансованим розвитком адміністративно-територіальних одиниць є їх суб'єкти. Визначення суб'єктів адміністративно-територіальних одиниць можемо здійснити на основі чинного законодавства, зокрема: Законів України «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетного кодексу та Конституції України.

Суб'єктами місцевої виконавчої влади, згідно зі ст. 1 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», в областях і районах, містах Києві та Севастополі є місцеві державні адміністрації. Місцева державна адміністрація в межах своїх повноважень здійснює виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною радою [3]. Серед основних завдань місцевих

державних адміністрацій, згідно зі ст. 2 цього закону, є: виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, програм охорони довкілля; підготовка та схвалення прогнозів відповідних місцевих бюджетів, підготовка та виконання відповідних місцевих бюджетів; звіт про виконання відповідних бюджетів і програм; взаємодія з органами місцевого самоврядування [3].

Згідно зі ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцеве самоврядування в Україні здійснюють територіальні громади сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні й обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст [1]. Органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону. За законом ст. 16 органам місцевого самоврядування можуть надаватися окремі повноваження органів виконавчої влади, у здійсненні яких вони є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування, тобто об'єктами їх управління, які регулюються ст. 142 Конституції України та ст. 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, які перебувають в управлінні районних і обласних рад [1; 5].

Згідно зі ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності [1]. Також ці органи виконують усі майнові операції з цими об'єктами, можуть їх передавати у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати об'єкти права комунальної власності в оренду, продавати і купувати їх, використовувати як заставу. Також органи місцевого самоврядування мають право вирішувати питання відчуження об'єктів права комунальної власності, визначати в угодах і договорах умови використання та фінансування об'єктів, які приватизуються та передаються у користування і оренду.

Розглядаючи критерії збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, зупинимось на сутності категорії критеріїв.

Згідно зі словником української мови та словником іншомовних слів критерій – це мірило для визначення, оцінки предмета, явища або класифікації чогось [13; 14]. Черниченко Т. В., розглядаючи критерії сталого розвитку економічної системи, вказує на те, що це є параметри, які дозволяють оцінити розвиток економічної системи як єдиного комплексу та можливість динамічного її розвитку в майбутньому періоді. Автор наголошує, що критерії, з одного боку, створюють можливість оцінки поточної ситуації в країні, з іншого – дозволяють відчутти тенденції або

явища, які наразі неможливо виявити [16, с. 259–260]. На підставі такого судження науковцем було виділено чотири групи критеріїв розвитку економічної системи: 1) економічні критерії; 2) соціальні критерії; 3) критерії сталого розвитку людських ресурсів та 4) екологічні критерії.

Аналогічно сутність і групи критеріїв було визначено у документі «Основні терміни та визначення до Концепції переходу України до сталого розвитку», згідно з яким, критерії (індикатори) сталого розвитку, з одного боку, відображають соціальні, економічні і екологічні параметри у єдиному комплексі; з іншого – їх розвиток розглядається через зміну станів, кожен з яких характеризується визначеною сталістю і здатністю до змін. Саме в цих двох площинах, як зазначено в документі, формується система критеріїв (індикаторів) сталого розвитку [7]. В зазначеній Концепції було виокремлено також чотири групи критеріїв: соціальні, економічні, екологічні й інституціональні.

Упродовж усіх років незалежності України було не мало спроб створити та затвердити на законодавчому рівні Концепцію сталого розвитку країни, проте жодна з яких не була успішною. На початку 2000-х років було розроблено декілька проектів Концепції, які не були прийнятими, а саме:

- Проект Закону про Концепцію сталого розвитку України [8] (№ 3234 від 25.04.2001), було заслухано на засіданні Верховної Ради України 7 березня 2002 р., проте не прийнято. В цьому документі було вперше зазначено важливий пріоритетний напрям розвитку регіонів – це досягнення природно-господарської збалансованості в їх соціально-економічному розвитку;
- Проект закону про Концепцію переходу до сталого розвитку [9] (№ 3234-1 від 19.12.2001), аналогічно заслухано на сесії Верховної Ради України, але не прийнято. В цьому документі було визначено три групи критеріїв: соціальні, які відображали життєвий рівень населення, якість людських ресурсів і захищеність життєдіяльності; екологічні, що містили якість атмосфери, гідросфери та літосфери; економічні, які моніторили економічний розвиток, характеризували споживання та оцінювали фінансові ресурси та механізм\$
- Проект Постанови ВРУ про Концепцію переходу до сталого розвитку [11] (№5749 від 02.07.2004), питання було розглянуто на засіданні Верховної Ради України, проте проект не підтримано. У документі було зазначено, що стратегічною метою для України в XXI столітті повинна стати побудова сталого суспільства, головним пріоритетом якого є розвиток людини, а головним засобом забезпечення – зростання економіки на сталих засадах. Першим кроком на цьому шляху повинна стати розробка та прийняття Національної стратегії сталого розвитку.

Проте на законодавчому рівні Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» було прийнято лише через одинадцять років, у 2015 році. В цьому документі чітко визначено основну мету – це впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції в світі [15]. В Стратегії також визначено чотири вектори роз-

витку, подано дорожню карту та першочергові пріоритети реалізації Стратегії, а також зазначено індикатори її реалізації.

На основі аналізу вітчизняного законодавства можемо стверджувати, що в жодному документі не має чітко визначених критеріїв сталого чи збалансованого розвитку як країни, так і її територіальних одиниць. У нормативно-законодавчих документах, які регулюють функціонування адміністративно-територіальних одиниць як об'єкта управління, з сукупністю своїх об'єктів і суб'єктів, також відсутні критерії їх збалансованого розвитку.

Виходячи із попередньо проаналізованого матеріалу, на нашу думку, сутність поняття «критерії» можна розкрити, як сукупність ознак, за якими оцінюється відповідними показниками досягнення певного результату функціонування або розвитку об'єкта управління.

Якщо ж розглядати це поняття ширше, як критерії збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, то це буде сукупність принципів, ознак, умов, за якими оцінюється відповідними групами показників збалансований розвиток адміністративно-територіальної одиниці, з вирівнюванням диспропорцій їх розвитку та задоволенням їх потреб з використанням фактичних і потенційних можливостей.

Окремі складові критеріїв збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць можна виокремити в «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», яка була схвалена Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р. [12].

Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні відбувається, згідно з Концепцією, з дотриманням таких принципів: верховенства права; відкритості, прозорості та громадської участі; повсюдності місцевого самоврядування; субсидіарності; доступності публічних послуг; підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді; підконтрольності органів місцевого самоврядування органам виконавчої влади у питаннях дотримання Конституції та законів України; правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування; державної підтримки місцевого самоврядування; партнерства між державою та місцевими самоврядуваннями; сталого розвитку територій [12].

Таким чином, у критеріях забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць можна виокремлювати принципи (правила), які формують основу досягнення збалансованого розвитку, ознаки та умови, які забезпечують збалансований розвиток.

Основними принципами забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць є:

- верховенство права та народовладдя в мовах демократичного суспільства;
- формування та ефективне використання фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць як основи їх збалансованого розвитку;
- фінансова спроможність місцевого самоврядування адміністративно-територіальних одиниць в умовах децентралізації;
- доступність до якісних адміністративних і громадських послуг;

- забезпечення функціонування ефективної системи інфраструктури адміністративно-територіальної одиниці з наданням якісних послуг;
- соціальна та територіальна згуртованість з високим рівнем сформованого соціального капіталу в межах адміністративно-територіальної одиниці.

Щодо ознак та умов, які забезпечують збалансований розвиток адміністративно-територіальних одиниць, на нашу думку, можна виокремити такі:

- наявність достатнього фінансового потенціалу та пошук потенційних можливостей його зростання;
- формування умов для зростання податкової бази адміністративно-територіальних одиниць, що впливатиме на збільшення обсягу податкових надходжень;
- підвищення рівня фінансової самостійності місцевих бюджетів з достатнім бюджетним потенціалом у процесі горизонтального вирівнювання;
- надання органам місцевого самоврядування права регулювати ставки місцевих податків і зборів;
- врегулювання надання органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади податкових пільг, які зменшують власні доходи місцевих бюджетів;
- підвищення рівня інвестиційного потенціалу як складової фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвестицій;
- підвищення ефективності управління майном комунальної власності органами місцевого самоврядування;
- підвищення прозорості та ефективності використання бюджетних коштів шляхом запровадження програмно-цільового методу, середньострокового бюджетного планування та гендерного бюджетування для всіх місцевих бюджетів;
- створення ефективної системи місцевої влади.

Висновки. Враховуючи виділені принципи, ознаки й умови забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць, можна виділити такі групи критеріїв:

- 1) економічні критерії – сукупність ознак, які визначають довгострокову позитивну динаміку змін кількісного та якісного стану економічної системи адміністративно-територіальних одиниць;
- 2) фінансові критерії – сукупність ознак, які визначають довгострокову позитивну динаміку змін кількісного та якісного стану фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць;
- 3) соціальні критерії – це сукупність ознак, які визначають динамічні зміни соціального капіталу, людського капіталу, продуктивних сил у межах адміністративно-територіальних одиниць;
- 4) інфраструктурні – це сукупність ознак, які визначають динамічні зміни кількісного та якісного стану усієї системи інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць;

- 5) організаційні – це сукупність ознак, які характеризують рівень якості та рівень задоволення громадян адміністративними послугами, які надаються органами місцевого самоврядування та органами місцевої виконавчої влади;
- 6) управлінські – це сукупність ознак, які визначають динамічні зміни та їх результати в процесі створення ефективної системи влади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
2. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні»: наук.-практ. коментар / голов. ред. В. Ф. Опришко. Київ, 1999. 397 с.
3. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
4. Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ). URL: <https://data.gov.ua/dataset/dc081fb0-f504-4696-916c-a5b24312ab6e>
5. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна одиниця як суспільно-територіальна система: теоретико-методологічний аспект. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ejb/txts/07kogtma.htm>
7. Основні терміни та визначення до Концепції переходу України до сталого розвитку. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4?id=&pf3511=18607&pf3
8. Проект Закону про Концепцію сталого розвитку України від 25.04.2001 № 3234. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?skl=4&pf3=3234
9. Проект Закону про Концепцію переходу до сталого розвитку від 19.12.2001 № 3234-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=11647
10. Проект Закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року від 07.08.2018 № 9015. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508
11. Проект Постанови ВРУ про Концепцію переходу до сталого розвитку від 02.07.2004 № 5749. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=5749
12. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
13. Словник української мови : в 11 т. Т. 4. 1973. URL: <http://sum.in.ua/s/kryterij>
14. Словник іншомовних слів Мельничука. URL: <http://slovopedia.org.ua/42/53402/284752.html>
15. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020 : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
16. Черниченко Т. В. Критерії сталого розвитку економічної системи // Маркетинг та менеджмент у фокусі викликів нової економіки: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Ужгород, 26–28 квіт. 2018 р.) / за заг. ред. І. І. Черленяка. Ужгород : Говерла, 2018. С. 259–260.

REFERENCES

Chernychenko, T. V. "Kryterii staloho rozvytku ekonomichnoi systemy" [Criteria for the sustainable development of the economic system]. *Marketynh ta menedzhment u fokusi vyklykiv novoi ekonomiky*. Uzhhorod: Hoverla, 2018. 259-260.

"Klasyfikator ob'ektiv administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy (KOATUU)" [Classifier of objects of administrative-territorial organization of Ukraine (KOATUU)]. <https://data.gov.ua/dataset/dc081fb0-f504-4696-916c-a5b24312ab6e>

Kuchabskyi, O. H. "Administratyvno-terytorialna odynytisia yak suspilno-terytorialna systema: teoretyko-metodolohichni aspekty" [Administrative-territorial unit as a social-territorial system: a theoretical and methodological aspect]. <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kogtma.htm>

[Legal Act of Ukraine] (1996). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

[Legal Act of Ukraine] (1997). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

[Legal Act of Ukraine] (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

[Legal Act of Ukraine] (2001). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?skl=4&pf3=3234

[Legal Act of Ukraine] (2001). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=11647

[Legal Act of Ukraine] (2004). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1=5749

[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

[Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

[Legal Act of Ukraine] (2018). http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508

"Osnovni terminy ta vyznachennia do Kontseptsii perekhodu Ukrainy do staloho rozvytku" [Key terms and definitions for the Concept of Ukraine's Transition to Sustainable Development]. w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=18607&pf3

"Slovnnyk inshomovnykh sliv Melnychuka" [Glossary of other words of Melnychuk]. <http://slovedia.org.ua/42/53402/284752.html>

"Slovnnyk ukrainskoi movy" [Dictionary of the Ukrainian language], vol. 4 (1973). <http://sum.in.ua/s/kryterij>

Zakon «Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini»: nauk.-prakt. komentar [The Law «On Local Self-Government in Ukraine»: a scientific and practical commentary]. Kyiv, 1999.